

L'aigua ha estat sempre un bé molt preuat. És un petit, o gran, miracle que quan obres una aixeta des de qualsevol racó de casa, en surti aigua i puguis gastar-ne tanta com vulguis. Això ha estat així des de fa molts pocs anys. Aquests dies que tant es parla de l'aigua, hem confeccionat un breu dossier sobre l'aigua a Agramunt, des del punt de vista del consum domèstic, de la seva utilització en l'agricultura, de les pregàries multitudinàries quan no plouia, de la pluviometria, en definitiva de com hem passat de fer rogatives perquè ploqui o anar a buscar l'aigua amb un càntir a la font lluny de casa, a regar la gespa de vora la piscina del jardí.

L'abastament a les cases

ARXIU SIÓ / JOSEP BERTRAN

Embassament d'aigua vora el Canal, per garantir el subministrament d'aigua de boca durant dos mesos.

L'aigua ha estat sempre l'element clau pels homes a l'hora d'establir-se en un lloc determinat, sigui temporal o definitiu. Des de la prehistòria, i fins fa quatre dies, el riu Sió l'ha assegurada a totes les comunitats que s'han anat instal·lant al llarg de la vall. Tenim pocs i mal

estudiats vestigis de les civilitzacions preromanes. De la colonització romana, a partir de fa uns dos mil anys, se'n conserven alguns com els de Castellnou amb la torre cilíndrica i les restes de la gran vila a l'altre costat del Sió.

És a partir de la reconquesta cristiana quan tenim cons-

tància fefaent de la importància del nostre riu de cara a l'assentament dels nous colonitzadors. Des de la font de Gàver fins que aboca les aigües al Segre, el Sió garantia l'abastament a persones, animals i conreus i per això s'hi van construir tants i tants nuclis de població agrupats

ARXIU SIÓ

El monumental pou va ser durant gairebé dos-cents anys, un punt molt important de subministrament d'aigua a la Vila.

en pobles o dispersos en masies.

El Sió era un corrent irregular amb aportacions d'aigua que variaven al llarg de

Primitiva imatge del Canal al seu pas per Agramunt, a primers del segle XX.

COL. PARTICULAR JOAN PLUG

l'any, però que l'home va saber utilitzar. Amb el temps hi va construir peixeres, basses, molins i sèquies per aprofitar-la al màxim. Totes aquestes infraestructures van deixar de ser útils a partir del segle XIX i avui en dia estan oblidades mig enrunades i sense que s'hagi pogut encara recuperar-ne alguna com a mostra d'aquest passat.

L'arribada del canal d'Urgell l'any 1862 marca un abans i un després en l'abastiment d'aigua de boca a Agramunt. Fins aleshores la població utilitzava l'aigua de pous, fonts, cisternes, que replegaven l'aigua de pluja de les cases, i basses grans i petites que hi havia al voltant del poble i al defora. En comparació a avui en dia, d'aigua se'n consumia molt poca. A casa per beure i cuinar i per la mica d'higiene personal, poca, ja que per rentar la roba les dones anaven al Sió i per abeurar els animals a les piques que hi havia al costat dels pous, a

les basses i a les fonts.

El pou monumental construït l'any 1764 al costat del camí que sortia del Portal de l'Àngel al sud de la muralla, va ser durant més de dos segles el punt més important de subministrament de la vila i diuen els cronistes que l'aigua mai no es va exhaurir malgrat les sequeres més rigoroses. El monument va desaparèixer l'any 1936 per ampliar la plaça, encara que del pou se'n va fer ús fins els anys seixanta, especialment per refrescar el vi i la fruita. Des d'aleshores és només simbòlic, ja que l'aigua que en surt procedeix de la xarxa municipal. Avui en dia el pou està tancat i no s'utilitza per a res.

Arriba el Canal

La primera gran infraestructura que es va construir per aprofitar l'aigua que arribà amb el canal d'Urgell van ser els Safareigs, l'any 1882. Representà un gran avenç ja que les dones van poder deixar d'anar a rentar al Sió amb males condicions i fer-ho amb tota comoditat als safareigs que tenien una capacitat per a unes 70 persones.

Es va utilitzar fins els anys seixanta, encara que per poques persones, quan ja tot-hom tenia aigua corrent a casa i van començar a entrar les rentadores a les llars. La concentració de dones tanta estona propiciava la conversa, d'aquí la dita de “fer safareig” quan un grup de persones es dediquen al comentari i a la xafarderia

Amb el Canal els agramuntins van poder beure aigua de molta més qualitat. Però com sigui que encara trigaria

ARXIU SIÓ

La construcció dels Safareigs va ser un gran avenç per a la Vila. Aquesta bella imatge correspon a la postal núm. 3428 d'A.T.V.

Arranjament del dipòsit de captació d'aigües al peu del Canal per part de Regions Devastades, que s'havia construït l'any 1901.

a arribar l'electricitat, havien d'anar-la a buscar amb carretons o carros. Aquesta aigua s'emmagatzemava en grans tenalles als cellers per anar-ne agafant pel dia a dia.

Però l'abans i els després en el subministrament de l'aigua

domèstica arriba amb el nou segle. El 1901 quan l'alcalde Jaume Mestres, el mateix que el dels Safareigs, impulsa la xarxa d'elevació i distribució amb la construcció d'un dipòsit al peu del canal i un altre al turó del Convent. Les obres es

van fer en col·laboració dels veïns que hi havien d'anar a jova, és a dir sense cobrar.

Amb tot, l'aigua va trigar a arribar a les cases de forma generalitzada, i especialment tal com ho entenem ara. La majoria, com a molt, tenien una aixeta a l'entrada. Penseu que això ja era molt perquè els estalviava la feina de tragar-la des de fora. De mica en mica es va anar instal·lant per la resta de la casa, és a dir a la cuina i a les cambres de bany, ja molt més tard.

Els bombardeigs de la Guerra Civil van fer grans destrosses a les xarxes de subministrament d'aigua i de clavegueram. L'organisme estatal Regions Devastades les va refer i va construir els dipòsits elevats del Convent i del Castell. Aquest darrer va canviar el perfil de la nostra Vila i ha quedat com a element singular i distintiu que es veu des d'arreu, con antany es devia divisar el castell.

El conflicte dels comptadors

L'any 1950 esclata l'afer dels comptadors que ha passat a la història local com el conflicte ciutadà més important en temps de pau. L'ajuntament de l'època, amb l'alcalde Benjamí Ramírez, acordà posar comptadors a les cases perquè tothom pagués segons el seu consum i no com fins llavors que ho feia per concessió a perpetuïtat per mitjà de “plomes”, fos quina fos la despesa.

Aquesta decisió municipal fou contestada de forma contundent iniciant-se un enfrontament ciutadà i polític que es perllongà durant uns cinc anys

ARXIU SIÓ / CEDIDA PER XAVIER SINFREU

JOSEP BERTRAN

La construcció del dipòsit del Castell per Regions Devastades va canviar el perfil de la Vila.

A partir d'aquesta secada, que no sabem com s'acabarà, sembla que tot el que envolta l'aigua ja no serà igual.

Obrir l'aixeta de casa és un bé molt preuat que, sembla ser, s'encarirà cada dia més.

ARXIU SIÓ / JOSEP BERTRAN

fins i tot amb intervencions judicials i de la Guàrdia Civil. A finals de 1955 es torna a la normalitat després de llargues polèmiques on s'hi barregen altres temes ciutadans i d'entitats entre el Sindicat i la Germandat. Finalment tothom va tenir el comptador a casa, però l'Ajuntament va assumir de nou la gestió del servei d'aigua que mantindrà fins 40 anys més tard en què es concedeix a l'empresa CASSA.

El creixement

Durant les dècades dels 60 i 70 Agramunt va creixent i les xarxes de distribució també. Amb tot, costa de modernitzar-se i en algunes èpoques

de l'any s'ha de fer mans i mànigues perquè l'aigua arribi a tothom. El consum creix a un ritme superior a la millora de les instal·lacions i és gràcies a la perícia dels responsables del servei que es pot mantenir acceptablement sense massa problemes. Durant l'hivern es fan les entollades amb una rudimentària parada que es col·loca al pont del camí Vell de Mafet.

Amb l'arribada dels ajuntaments democràtics, el 1979, s'inicia un procés de modernització del servei. Es renoven canonades d'impulsió als dipòsits, es rehabiliten i cobreixen els dos dipòsits del convent i l'any 1987 es construeix la potabilitzadora i un nou dipòsit d'emmagatzematge al costat de l'estació d'impulsió.

A partir dels anys vuitanta s'estén la preocupació per la contaminació dels rius i el Govern de la Generalitat inicia una política de construcció de plantes depuradores. Per finançar-les tots els rebuts de l'aigua porten un plus, el cànon de sanejament, i l'aigua que fins llavors era molt barata comença a encarir-se i s'entreveu que això no ha fet més que començar.

L'any 1995 s'inaugura la depuradora d'Agramunt que es construeix més avall del Pont de Ferro.

Durant la mateixa dècada, i seguint una política generalitzada, l'Ajuntament dona la gestió del servei d'aigua a l'empresa privada CASSA i pocs anys després, el 2004, s'inaugura un gran embassament per emmagatzemar aigua i evitar les tanques dins el canal. És una infraestructura potent, 560.000 euros de pressupost, amb una capacitat per a uns 90 milions de litres d'aigua que suposa una reserva per a uns dos mesos en cas de necessitat.

La darrera polèmica, fins ara, a causa de l'aigua es donà aquest mateix any quan l'empresa CASSA, amb el vistiplau de tot l'Ajuntament, apuja el preu de l'aigua entre el 10 i el 200 per cent justificant-ho amb les inversions que ha hagut de fer i l'encariment del preu de l'aigua per part del canal d'Urgell. A més de les promeses fetes en el moment de la concessió que, en compensació, la companyia concessionària arranjaria el parc del Convent entre altres millores paral·leles, no se n'ha sabut mai més res i cap Ajuntament ha donat cap mena d'explicació.

A partir d'aquesta secada, que no sabem com s'acabarà, sembla que tot el que envolta l'aigua ja no serà igual. Els grans consums, els malbarataments a què ens hem acostumat no s'adiu amb els canvis climàtics que diuen que ens arriba i l'aigua serà un bé cada dia més escàs que caldrà gestionar amb molt de compte. ■

L'aigua per a la terra

ARXIU SIÓ / CEDIDA PER N. CARRION

Gran volta de pedra que cobreix la Segla Molinal tal com es conserva actualment, sota els edificis del carrer d'Estudis Nous.

L'aigua de la Segla Molinal regava la plana dels Asgous i dels horts que quedaven a mà dreta del riu fins a la vila. El greu problema és que sovint escassejava i se n'havia de regular el seu ús perquè no es produïssin abusos.

Agramunt, tradicional població de secà, sempre ha tingut una gran estima per l'aigua.

El riu Sió havia estat des de sempre el lloc de proveïment més important de l'aigua per a la vila. L'aigua arribava a Agramunt per la Segla Molinal, encara existent. Té la peixera prop de Puigverd i ve cap a la vila pel marge dret del riu, seguint paral·lela un bon tros del camí de Puigverd. Entra a Agramunt pel darrere de les cases del raval de Puigverd fins al carrer Estudis Nous i continuava pel peu de la muralla (avui sota les cases de la part del migdia de la plaça del Mercadal), fins ar-

ribar a la Bassa Molinal o del molí fariner, situada a l'actual teatre del Casal. A sota l'escenari es conserva una part de la mateixa. En construir-se a principis del segle XIX les cases del Mercadal, la sèquia es va cobrir amb una gran volta de pedra i ara està en desús i oblidada. Després de fer rodar les moles del molí, l'aigua s'utilitzava per a regar bancals i horts del nord de la vila abans de retornar-la al Sió. A l'hivern, quan feia força fred, es posava aigua als geladors, unes piques que estaven a la part nord de la muralla i un cop glaçada es portava a trossos al Pou del Gel del turó del Convent, per utilitzar-la a

l'estiu com a medicina o com a refresc.

L'aigua de la Segla Molinal regava la plana dels Asgous i dels horts que quedaven a mà dreta del riu fins a la vila. El greu problema és que sovint escassejava i se n'havia de regular el seu ús perquè no es produïssin abusos. Es conserven ordenances de reg del 1784 i notícies de la reparació de la sèquia, de la peixera i dels pontets del 1790.

Aigua en l'agricultura

El domini de l'aigua en l'agricultura ha estat font de conflictes al llarg de la història, durant segles amb els pobles de Ribera amunt ja que ▶

ARKIU SIÓ / FONT IEI

Dos pagesos segant amb la dalla. La pagesia agramuntina, tot i ser majoritàriament de secà, sempre ha tingut l'aigua en gran estima.

eren els primers de reg i, per tant, moltes vegades al nostre terme en prou feines n'arribava, amb la qual cosa s'havien establert uns pactes que no sempre en complien, i això generava polèmica.

Amb la construcció del ca-

nal d'Urgell, una bona part del terme agramuntí entra en regadiu, 1.625 hectàrees la major part a l'altra banda de la Serra d'Almenara. No va ser fàcil posar les nostres terres en reg. La falta d'infraestructures de desguàs va

fer que l'aigua s'entollés i això facilités la propagació de plagues, com el paludisme, a nivell de salut humana, i en el vessant agrícola sortís el salobre a la superfície i les collites, durant els primers anys, fossin molt dolentes davant la desesperació dels pagesos que tantes esperances havien posat en l'arribada de l'aigua.

Canal d'Urgell

Durant decennis, fins a mitjans del segle XX amb la construcció del pantà d'Oliana, el canal d'Urgell no tenia un cabal regular i per tant els conreus que necessitaven un reg garantit durant l'estiu no es podien fer. La construcció els anys noranta de l'embassament de Rialb garanteix tota la dotació d'aigua que el canal té concedida. Amb tot, en aquests moments el repte que tenen els regants és el de la modernització dels sistemes. Ja no és ben vist regar a manta i caldrà fer inversions per instal·lar altres sistemes que, al mateix temps que garanteixen més rendiment, propicien un estalvi d'aigua.

Canal Segarra-Garrigues

Amb la construcció del canal Segarra-Garrigues moltes més terres d'Agramunt i de la Ribera es posaran en reg. Caldrà fer-ho amb aigua elevada i amb sistemes moderns i cultius que en garanteixin la rendibilitat. És un altre gran repte que els pagesos tenen plantejat. Ara, però, a diferència dels seus predecessors no s'hi hauran de jugar la vida ni la salut. ■

Una imatge recent del Canal d'Urgell prop d'Agramunt.

ARKIU SIÓ / JOSEP BERTRAN

“Socorreu-nos Verge pura...”

ARXIU SIÓ / FONT IEL

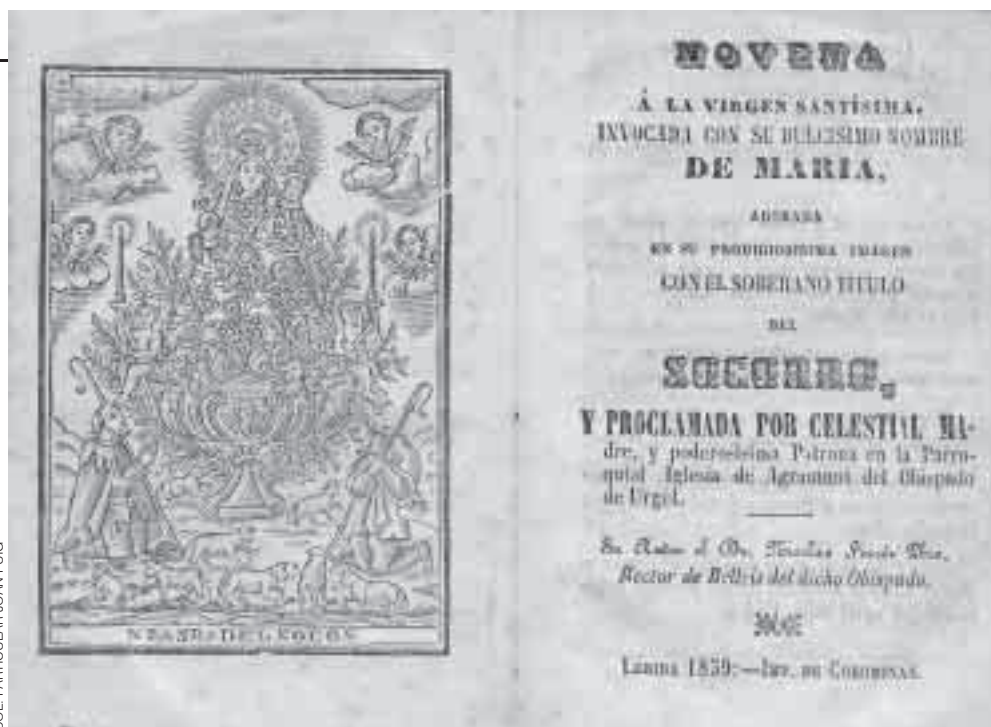
Primitiva capella del Sió.
Quan es feien prerrogatives
per demanar pluja, s'hi
portava la Verge dels Socors
en processó i descalços.

En temps de sequera els agramuntins, igual com en altres contrades, recorrien a la intercessió de la Verge per tal que els tragués del mal pas.

No fa tants anys que en temps de sequera els agramuntins, igual com en altres contrades, recorrien a la intercessió de la Verge per tal que els tragués del mal pas. La Mare de Déu dels Socors d'Agramunt fou molt invocada en aquest sentit. Quan feia molt que no plovia i es necessitava aigua, els regidors de la vila ho feien saber als sacerdots i autoritats dels pobles de la Ribera i l'Urgell que organitzaven una novena, després de la qual, se solia treure del temple la imatge de la Mare de Déu i es portava en processó

i descalços fins als marges del Sió on, segons la tradició, havia estat trobada per uns pastors. Molts pobles dels voltants d'Agramunt hi solien participar en comitives que venien caminant encapçalats pels corresponents capellans i autoritats municipals. En l'extracció que es va fer pel maig de 1666 hi van assistir a més d'Agramunt 64 poblacions: Sant Martí i la Morana, Torrefeta, Bellveí, Boldú, Bellmunt, les Penelles, Mafet, Rubió, Coscó, lo Tossal, la Figuerosa, Altet, lo Bollidor, Fondarella, Bellcaire, lo Palau, Mollerussa, Galmés,

Florejacs, Vilanova de Bellpuig, Castellnou de Seana, Tornabous, lo Tarròs, Vilves, Colldelrat, Collfred, Montsonís i Foradada, Pelagalls i Cisteró, Mont-roig, Bellver i Ossó, Montfalcó, Butsènit, la Donzell, Pradell i les Ventoses, Tudela, Preixens, Ceró, Claravalls, les Pallargues, Montclar, Barbens, Cabanabona, Vilamajor, Ribelles, Guardiola i la Alzina, Bellvís, Montgai, Concabella, Hostafrancs, Tarroja, Puigverd, Ivars, la Fulioia, Castellserà, Oliola, Artesa, Linyola i Cedó. La concurrència era massiva i suposava per a la població un fort enrenou

Tapes del llibret d'una "Novena" dedicada a la Mare de Déu dels Socors". Any 1859.

Si la Mare de Déu concedia als feligresos el preuat do (cosa que solia succeir perquè entre que es preparava la novena, es feia i s'organitzava la processó, passaven uns quants dies) s'organitzava un "Te Deum" en acció de gràcies i els pobles tornaven en processó per agrair a la Verge la pluja que els havia concedit.

degut al gran bullit per l'afluència de gent forana. En l'extracció de 1737 es parla que hi assistiren 20.000 devots. Si la Mare de Déu concedia als feligresos el preuat do (cosa que solia succeir perquè entre que es preparava la novena, es feia i s'organitzava la processó, passaven uns quants dies) s'organitzava un "Te Deum" en acció de gràcies i els pobles tornaven en processó per agrair a la Verge la pluja que els havia concedit.

Segons explica mossèn Joan Pons: "Sempre que el flagell de la secada o d'altra malvestat ha amenaçat el país amb la misèria afrosa, la Verge ha estat invocada, aclamada i esguardada amb una torrentada de llàgrimes i anhels i, en processó solemnia, traslladada al Prat de Sió, on fou trobada, amb la concurrència de quaranta síndics i

acabdillant les corresponents processons dels pobles de la ribera i del pla d'Urgell, les quals, acoblades amb les Comunitats i Universitat de la vila, invocaven la protecció de Il·lur Mitjancera davant el Totpoderós. La crida per a les pregàries i acció de gràcies era feta pels regidors de la vila amb proclames".

En aquest sentit es té constància de diverses intervencions de la Mare de Déu dels Socors. En el llibret "Novena a la Virgen Santísima invocada con su dulcísimo nombre de Maria, adorada en su prodigiosísima imagen con el título soberano del Socorro, y proclamada por celestial Madre, y poderosísima Patrona en la Parroquial Iglesia de Agramunt del Obispado de Urgel" del reverend de Bellví Nicolau Ferrer¹ s'expliquen les imprecacions a la Verge dels Socors en demanda de

pluja dels anys: 1574, 1605, 1653, 1764 i 1770. La de mitjans segle XVII l'explica així: "Por semejante necesidad de agua en el año 1653, habiéndola sacado (la imatge de la Mare de Déu), y puesto a la puerta mayor de la Iglesia para satisfacer, según se estila, a la devoción de casi innumerables gentes, que concurren para esta solemnísimas y lucidísima función, estando el cielo claro y sereno, se oyó repentinamente un gran trueno, que ribombando por todo el terreno, dio señales del socorro pronto de la lluvia, que se deseaba, como en efecto la lograron todos muy copiosa quedando en medio de tanta aflicción socorridos y consolados".

* * *

En temps estèrils d'aigües es cantaven a la Mare de Déu dels Socors els goigs que es reproduïen a continuació. Hi destaquen els qualificatius dedicats a la Verge directament relacionats amb l'aigua:²

Dels Socors Reina Gloriosa, simulacre de pietat, donau-nos aigua copiosa en tan gran necessitat.

Prop d'Agramunt us trobarem, a la vora de Sió; i amb molta veneració culte i Temple us dedicarem. I puix Vós sou (Verge hermosa) aquell Plàtan exaltat, donau-nos aigua copiosa en tan gran necessitat.

¹ Impresa a Lleida el 1859. Tanmateix mossèn Joan Pons parla del mateix llibret en una edició anterior del 1780.

² Extrets del volum que Ramon Miró va dedicar als Goigs de Nostra Senyora dels Socors d'Agramunt.

**En temps estèrils
d'aigües es can-
taven a la Mare de
Déu dels Socors
els goigs que es
reproduïxen.**

A la dreta, una imatge inèdita
de la Mare de Déu dels Socors
vestida.

A baix, reproducció d'un goig en
què es demana aigua en temps
de sequera.

Per a remeiar les gents
i ser nostra intercessora,
Vós (admirable Senyora)
sou lo Pou d'aigües vivents
que en la set més rigorosa
deixa a tothom mitigat;
donau-nos aigua copiosa
en tan gran necessitat.

Vós sou una font sellada
per al poder infernal;
però per a nostre mal
sou Vós la Font senyalada,
tan pura i tan cabalosa
com vostra maternitat.
Donau-nos aigua copiosa
en tan gran necessitat.

BIBLIOTECA DE CATALUNYA / FONTS FOTOGRAFIC SALVANY

DEPRE- A MARIA del SOCORS estítil de GACIO SANTISSIMA en temps de sequera.

Deu nostre Reyra gloriós
i altíssim de pietat,
inmensa aigua copiosa
en tan gran necessitat.
Cristo apassionat per nosaltres
i la terra de hoy,
i ab tanta veneració
i amor i triomf en daltíssim,
i per nos nos (Verges hermanes)
espera Placenta salutaria
esperant i etc.

Per a remeiar las gents,
i nos nostra intercessora
Vós (admirable Senyora)
sou lo Pou de aigües vivents,
que en la set més rigorosa
deixa a tothom mitigat,
donau-nos aigua copiosa
en tan gran necessitat.

Vós sou una font sellada
per al poder infernal;
però per a nostre mal
sou Vós la Font senyalada,
tan pura i tan cabalosa
com vostra maternitat.
Donau-nos aigua copiosa
en tan gran necessitat.

ORRME

Cristo nostre Reyra gloriós
i altíssim de pietat,
inmensa aigua copiosa
en tan gran necessitat.
Cristo apassionat per nosaltres
i la terra de hoy,
i ab tanta veneració
i amor i triomf en daltíssim,
i per nos nos (Verges hermanes)
espera Placenta salutaria
esperant i etc.

Deposició, S.A. de B. - I.M.R.C. B.C.

No sols sou Font gran, Maria,
segons Sant Geroni diu,
sinó que Vós sou Riu
de la gràcia i alegria,
que feu fecunda i frondosa
l'estèril humanitat.
Donau-nos aigua copiosa
en tan gran necessitat.

Vós sou núvol sobirà
que véu lo Profeta Elies,
i ploguéreu lo Messies
del gran Tribú de Judà
amb lo qual se féu ditxosa
la nostra fragilitat.
Donau-nos aigua copiosa
en tan gran necessitat.

I, en fi, la congregació
de les aigües a porfía
es diu Maria, de Maria
de nostra salvació;
mar immens sou on es gosa
l'eterna tranquil·litat.
Donau-nos aigua copiosa
en tan gran necessitat.

Puix la Sagrada Escripura
i sants amb afecte viu

diuen que sou Font, Pou, Riu,
Núvol i Mar de dulçura,
demostrau-nos-ho, piadosa,
en aquesta sequedat.
Donau-nos aigua copiosa
en tan gran necessitat.

Amb fe viva dels favors³
que a Agramunt participau,
vull al mateix lloc us trau,
que us trobaren los Pastors;
compassiva i amorosa
mirau la calamitat.
Donau-nos aigua copiosa
en tan gran necessitat.

La Ribera de Sió
amb tot lo Urgell afligits
també a vostres peus rendits,
esperen consolació,
veent que sou tan prodigiosa
per a tot aqueix veïnat.
Donau-nos aigua copiosa
en tan gran necessitat.

Puix Vós sou la generosa
com sempre ha experimentat,
donau-nos aigua copiosa
en tan gran necessitat.

³ Les dues darreres cobles es cantaven quan la imatge es treia al Prat del Sió.

Més pregàries a la Verge

Imatge de la Mare de Déu del Castell, publicada al llibre de Mn. Joan Pons “Beata Maria Acrimontis”.

**Quan les pre-
gàries les feien
solament els
agramuntins la
majoria de vega-
des advocaven la
Mare de Déu del
Castell.**

Sobre les prerrogatives trobem més informació en quatre pàgines del col·leccionable de SIÓ núm. 8 “Episodis de l’Agramunt dels s. XVII i XVIII”¹. En aquest col·leccionable el Lluís Pons reproduïx textualment i les comenta unes notes manuscrites de Ramon de Siscar, i el Ramon Bernaus hi posa el contrapunt per aclarir el context en què se situen els fets.

Pàgina 48

“En 20 abril 1702 se acordó pedir a la Comunidad de Presbiteros, vista una pertinaz sequia, que se bajara la Virgen del Castell de su santuario a la parroquial Iglesia. En 14 de mayo del mismo año se dice que vuelva la Virgen del Socós a su santuario”. El Lluís Pons comenta que “en aquesta notícia hi ha un error, perquè la Verge que havia de retornar al seu santuari era la del Castell i no la del Socors. En aquelles dates la imatge de la Mare de Déu del Castell encara es venerava a la capella que hi havia dalt el tossal del castell. Com veurem en altres ocasions, quan es tractava de demanar un favor celestial, en aquest cas el benefici de la pluja, des de Ca la Vila s’acudia primer a la imatge venerada a la capella del castell”.

Pàgina 49

“En 1703 era paher en Cap el Dr. Onofre Torrents. En 23 abril de 1703 se resuelve sacar otra vez la Virgen del Castell por la gran sequia y en 6 de mayo se

presentaron al Ayuntamiento los Síndicos de 22 pueblos comarcanos pidiendo se acordase sacar la Virgen del Socós”. Sobre aquesta nota el Lluís comenta que “a la primavera d’aquest any hi torna a haver sequera i els prohoms agramuntins tornen a recomanar-se a la Mare de Déu del Castell, una advocació a la qual tenien molta devoció. Però dóna la impressió que era una devoció molt local, perquè els pobles de la comarca sempre demanen que es tregui la imatge de la Mare de Déu del Socors”. Aquí caldria afegir l’aclariment que fa el Ramon Bernaus: “A Urgell i a les terres del Pla de Lleida era la Mare de Déu de Setembre (les Marededéus trobades) una de les advocacions més importants per demanar pluja. La Verge del Socors d’Agramunt reuneix aquesta condició, per això la gran devoció que li tenien els pobles de la comarca. Curiosament la gent d’Agramunt demanaven pluja fent pregàries a la Verge del Castell”.

Pàgina 69

“1753.- Una pertinaz sequia y la corrupción de las aguas o charcos del Sió hizo que en 1753 el alcalde mayor Don José Bru y Descatllar dispusiese que los pueblos de más arriba de Agramunt (Pallargas, Ossó, etc.) dejasen correr el agua del Sió sin regar”. Sobre aquesta nota, el Lluís comenta el següent: “Tots sabem que al riu Sió, a part les periòdiques rubinades, mai no hi ha baixat

un excés d’aigua i si els pobles de Ribera amunt es dedicaven a regar els conreus, quan arribava a la nostra vila aquell cabal tan escàs només servia per criar mosquits. L’Alcalde Major, o sigui el Tinent de Corregidor, era una autoritat governativa i va prohibir que reguessin els pobles de més amunt, una disposició que als interessats no els devia fer cap gràcia”.

Pàgina 86

“1701-83.- De varias poblaciones más o menos comarcanas enviaban invitación al Ayuntamiento de Agramunt cuando por sequia hacian rogativas. Preixens (1783) por las rogatibas de Ntra. Sra. De Guarga. Tàrrega (1766) por id. a las Santas Espinas. Pons (1770) por id. a los 5 santos Mártires. Balaguer (1702) por id. al Santo Cristo (y en 1705, id.) En 1762, 1798, 1803”.

Amb aquestes notes podem deduir que quan les pregàries les feien solament els agramuntins la majoria de vegades advocaven la Mare de Déu del Castell, i quan les pregàries eren més multitudinàries, amb gent de la Ribera del Sió i pla d’Urgell, era la Verge del Socors la imatge més sol·licitada. I en la darrera nota, podem observar que, així com la nostra vila convidava altres pobles a fer processó conjunts, algunes d’aquestes poblacions també convidaven els representants agramuntins quan la feien al seu poble. ■

¹ PONS i SERRA, Lluís, i BERNAUS i SANTACREU, Ramon. *Episodis de l’Agramunt dels segles. XVII i XVIII*. Agramunt, 2003. Pàg. 48, 49, 69 i 86.

L'aigua que cau del cel

JOSEP BERTRAN

La manca de pluges dels darrers mesos afecten negativament els conreus.

Durant els últims 40 anys a la nostra Vila ha plogut un total de 17.216,4 litres, que fan una mitjana anual de 430,4 litres.

Des de l'any 1968 el Deudat Pont, el meteoròleg agramuntí per excel·lència, va començar a recollir les dades meteorològiques de la nostra Vila, suplint el seu antecessor, Antoni Farré, un casiller del Pont de Ferro que se'n va anar a les Borges Blanques. Aquestes dades, tant l'Antoni primer, com el Deudat després, les recollien per al “Instituto Nacional de Meteorología”, i s'han anat publicant a la nostra revista. Primer, des de l'aparició de SIÓ l'any 1964, d'una manera esporàdica, i

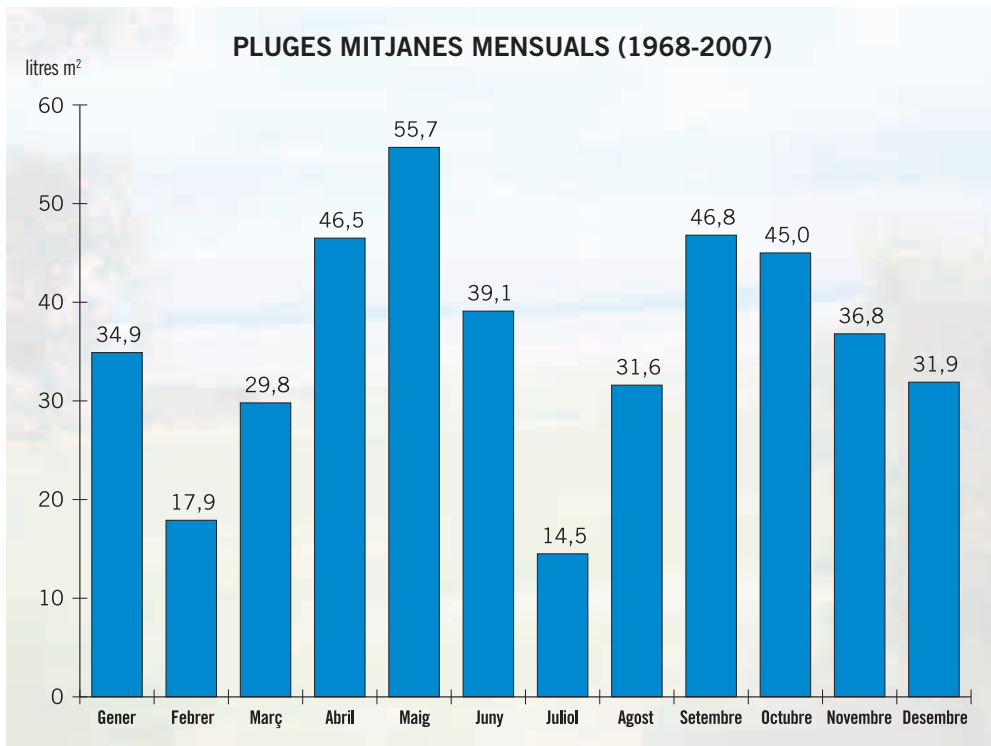
a partir de 1968 de manera regular i ininterrompuda fins avui dia.

Així, doncs, la informació que hem recollit parteix d'aquest any, i amb la mateixa donarem una sèrie de dades i estadístiques dels últims quaranta anys a la nostra Vila.

En aquest temps ha plogut un total de 17.216,4 litres, que fan una mitjana anual de 430,4 litres. Si fem un repàs de les pluges totals anuals, veurem que gairebé la meitat dels anys, concretament 19, superen aquesta mitjana. Són els anys 1968 (molt justet,

amb quatre dècimes), 1969, 1970, 1971, 1972, 1975, 1977, 1979, 1981, 1982, 1984, 1991, 1992, 1996, 1997, 2000, 2002, 2003 i 2005.

L'any més plujós ha estat el 1972, amb 670,8 litres. El segueixen els anys 1997, 1969 i 1996 amb 645, 630,9 i 600 litres respectivament. La resta d'anys que superen la mitjana es queden per sota dels 600 litres. L'any més sec, en canvi, ha estat el 2006, amb tan sols 209 litres. El segueixen els anys 1998, 1985, 1995 i 1973, ▶

Períodes de sequera

Són freqüents llargs períodes de sequera, com el que estem patint actualment, i es pot donar el cas que durant un mes no caigui ni una sola gota o bé que el registre pluviomètric sigui insignificant (que segons el Deudat Pont vol dir que no arriba a les dues dècimes). Entre aquests mesos hi trobem els següents: gener de 1968, febrer de 1970, juliol de 1978, desembre de 1980, novembre de 1981, gener i març de 1983, juliol de 1989, febrer de 1990, juliol de 1991, febrer de 1999, febrer de 2000 i desembre de 2007; en total 12 mesos.

En canvi trobem molts més mesos en què la pluja passa dels 100 litres, 29 en concret, dels quals sobresurt el gener de 2005 amb 210 litres. Entre aquests mesos més plujosos hi ha períodes més o menys llargs. El més llarg de tots és el que va del maig de 1988 fins al maig de 1992, quatre anys durant els quals no hi va haver cap mes que arribés als 100 litres. En canvi, el període de quatre anys en què hi ha hagut més mesos que superen aquesta xifra ha estat els primers que analitzem (juny de 1968 a maig de 1972), amb 6 mesos per sobre dels 100 litres.

Troblem sis anys en què hi ha hagut algun mes que la pluja ha passat dels 100 litres, i en canvi, paradoxalment, el total anual no supera la mitjana dels quaranta anys. És el cas del 1983, en què al novembre va ploure 122,6 litres, i l'any va tenir un total de 376,1 litres. L'octubre de 1987 va ploure 125,8 litres, i el total anual va ser de 422,1. Al

amb 216,1, 263, 265,9 i 287,3 litres respectivament. La resta d'anys menys plujosos tots superen els 300 litres.

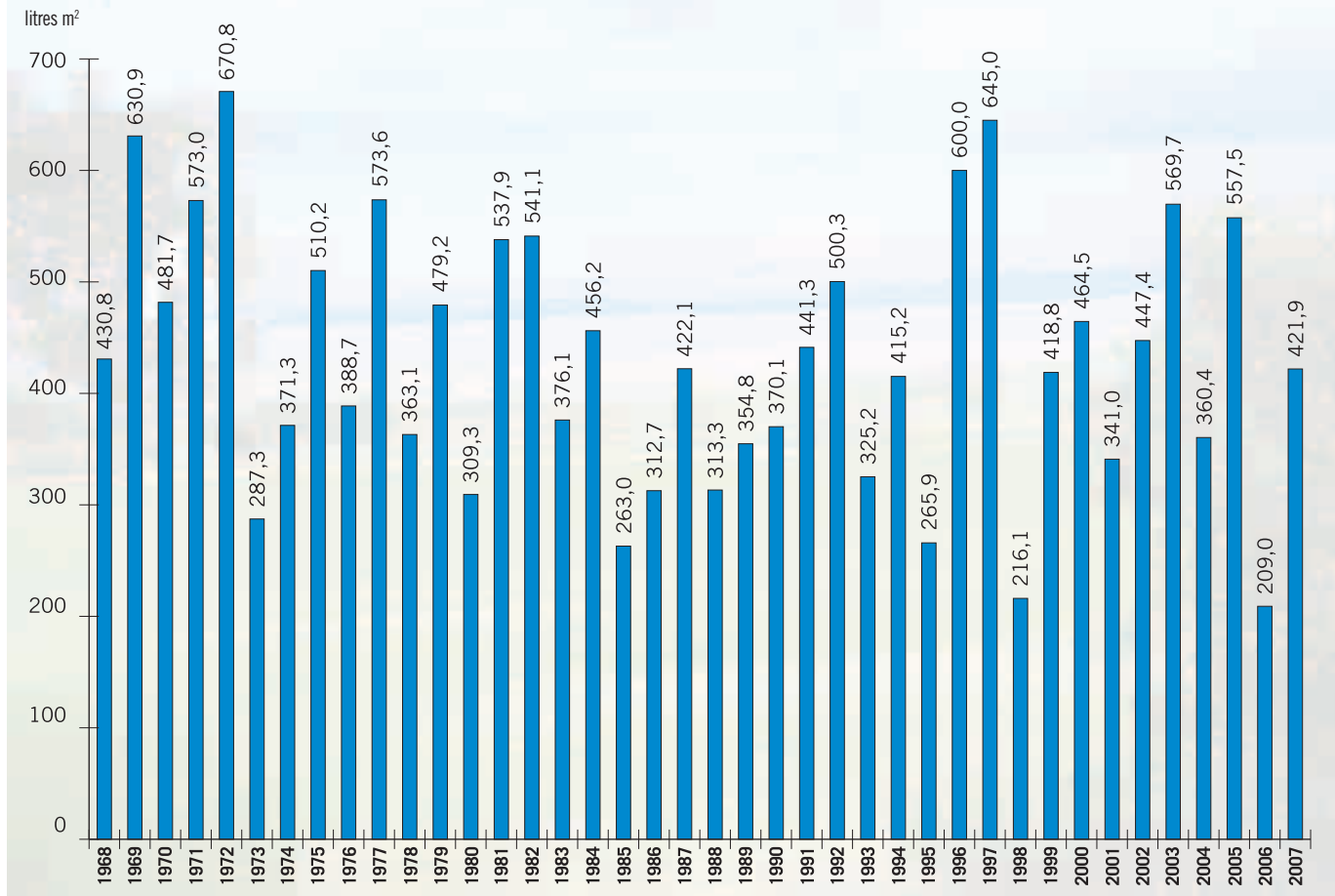
La pluja a la nostra Vila l'hauríem de considerar de moderada a minsa i es reparteix al llarg de l'any amb dues oscil·lacions, les crestes màximes de les quals s'han de situar per una banda entre els mesos d'abril i maig, o sigui a la primavera (amb una mitjana mensual de 46,5 i 55,7 litres), i per l'altra els mesos de setembre i octubre, o sigui a la tardor (amb una mitjana de 46,8 i 45 litres respectivament). Així, doncs, la mitjana mensual més alta d'aquests quaranta anys és la del mes de maig, amb 55,7 litres, la qual cosa fa honor a la dita popular: “Al maig cada dia un raig”. Els punts més baixos de pluviositat, en canvi, es produeixen els mesos de febrer, de juliol (amb una mitjana de 14,5 litres).

Mesos amb més de 100 litres

Mes i any	l/m ²
Juny 1968	108,9
Març 1969	125,8
Abril 1969	116,0
Maig 1970	131,6
Maig 1971	107,4
Maig 1972	106,3
Juny 1975	135,9
Maig 1977	117,1
Abril 1978	113,0
Gener 1979	101,2
Octubre 1979	119,6
Juny 1981	159,0
Novembre 1983	122,6
Març 1984	121,0
Maig 1984	111,1

Mes i any	l/m ²
Octubre 1987	125,8
Maig 1988	102,7
Maig 1992	119,6
Octubre 1994	144,6
Gener 1996	132,3
Novembre 1996	101,8
Gener 1997	108,9
Desembre 1997	102,6
Maig 1999	121,0
Setembre 2002	117,7
Setembre 2003	129,3
Octubre 2003	110,4
Gener 2005	210,0
Abril 2007	138,2

PLUGES TOTALES DELS ÚLTIMS QUARANTA ANYS (1968-2007)

Són freqüents llargs períodes de sequera, com el que estem patint actualment, i es pot donar el cas que durant un mes no caigui ni una sola gota.

1988 tan sols hi va haver un total de 313,3 litres, i en canvi al maig en van caure 102,7. A l'octubre de 1994 hi va haver una pluja de 144,6 litres, i el total anual va ser de 415,2. Al maig de 1999 van caure 121 litres, i aquest any en va registrar un total de 418,9 l., finalment, l'abril de 2007 en què va ploure un total de 138,2 litres, i es van enregistrar 421,9 litres anuals. Com podem veure són precipitacions abundants en un mes de primavera (maig 1988, maig 1999 i abril 2007), o de tardor (novembre 1983, octubre 1987 i octubre 1994) i pluges molt minses la resta de l'any.

Destacar també que portem dos anys (2006 i 2007) en què el total anual és inferior a la mitjana. Que els totals mensuals dels 24 mesos

d'aquests dos anys tan sols sis (ho sigui una quarta part) superen la mitjana mensual: gener (61,3 l.) i setembre (50,2 l.) de 2006, i març (30,8 l.), abril (138,2 l.), juny (58,9 l.) i octubre (46,1 l.) de 2007. En canvi n'hi ha nou amb un total molt inferior a la mitjana mensual. Set d'aquests mesos els trobem a l'any 2006 –que, com hem dit, ha estat el més sec de tots–: febrer (3,5 l.), març (4,2 l.), abril (7,5 l.), maig (6,8 l.), juny (3,8), juliol (3,9 l.) i novembre (5,7 l.); i dos mesos més al 2007: juliol (1,8 l.) i desembre (0 l.).

Si fem un repàs per dècades, trobem que els primers 10 anys (1968-77) són els més plujosos (4.918,3 l.), i en canvi la darrera dècada (1998-2007) la que ha plogut menys amb 4.006,3 l.

Tot i que aquest treball estadístic acaba el 2007, volem esmentar que en el primer trimestre de 2008 continua la mateixa tònica amb pluges minses, per sota de la mitjana mensual. Concretament 18,5 litres al gener, 16,4 al febrer i 6,8 al març. Segurament que si analitzéssim cíclicament la resta dels anys, en trobaríem d'altres de similars, però aquests són els que ens toquen de més a prop i la poca pluja dels darrers mesos ja està afectant la collita d'enguany.

Per finalitzar, tan sols comentar que moltes de les xifres que hem esmentat es troben i es poden contrastar en els gràfics que publiquem, amb els quals volem fer que el treball sigui més amè i les dades més fàcils de visualitzar. ■